

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Категорія готовності до професійної діяльності активно досліджується сьогодні у зв'язку зі співвіднесенням її з процесом формування й становлення майбутніх спеціалістів для різних галузей професійної діяльності. Метою статті є теоретичний аналіз науково-практичної літератури з проблеми. Можна зробити висновок, що погляди вчених і дослідників про наявність різноманітних підходів щодо визначення готовності пояснюються тим, що розглядаються різні види готовності, а також має значення і те, до якого конкретного виду діяльності належить готовність. Саме тому необхідно враховувати специфіку самої діяльності й фактори, які впливають на структурні компоненти готовності.

Ключові слова: готовність, формування готовності майбутніх практичних психологів, психологічна готовність, особистісна готовність, акмеологічна готовність, особистісно-акмеологічна модель готовності, ідеальна модель діяльності практичного психолога.

Категория готовности к профессиональной деятельности активно исследуется сегодня в связи с соотношением ее с процессом формирования и становления будущих специалистов для разных отраслей профессиональной деятельности. Целью статьи является теоретический анализ научно-практической литературы по проблеме. Можно сделать вывод, что взгляды ученых и исследователей о наличии различных подходов к определению готовности объясняются тем, что рассматриваются различные виды готовности, а также имеет значение и то, к какому конкретному виду деятельности относится готовностью. Именно поэтому необходимо учитывать специфику самой деятельности и факторы, влияющие на структурные компоненты готовности.

Ключевые слова: готовность, формирование готовности будущих практических психологов, психологическая готовность, личностная готовность, личностно-акмеологическая модель готовности, идеальная модель деятельности практического психолога.

Постановка проблеми. У професійно-психологічній підготовці важливе місце займає питання готовності майбутніх практичних психологів до професійної діяльності.

Категорія готовності активно досліджується сьогодні у зв'язку зі співвіднесенням її з процесом формування й становлення майбутніх спеціалістів для різних галузей професійної діяльності. Крім

того, готовність як потенційний стан особистості професійно підготовленого спеціаліста досліджується і як теоретична проблема, і як практично орієнтований підхід [12]. Фахівець сфери надання психологічної допомоги для успішної самореалізації себе як професіонала повинен спрямовувати зусилля на формування високого рівня особистісно-професійного, теоретичного та практичного компонентів готовності, що в повній мірі розкриватиме вершинність орієнтації на професійну діяльність та формуванні цілісності особистості практичного психолога [18].

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження щодо проблеми підготовки практичних психологів висвітлюються як зарубіжними, так і вітчизняними вченими (В.В.Вишньовський, О.М.Ігнатович, Л.В.Карамушка, Л.І.Литвинова, С.Д.Максименко, С.Л.Марков, В.Г.Панок, Н.І.Пов'якель, В.В.Рибалка, О.Є.Самойлов, Я.В.Чаплак, Н.В.Чепелева та ін.); розкриваються проблеми теоретичних основ формування особистості психолога (О.В.Киричук, В.О. Сластьонін, С.Д.Максименко, В.Г.Панок, В.В.Рибалка, Т.С.Яценко та ін.); аналізуються теоретичні та методичні положення психологічної науки з проблеми формування готовності практичного психолога у сфері консультування під час навчання у ВНЗ (О.Ф.Бондаренко, С.В.Васьківська, П.П.Горностай, С.Гледдінг, Л.В.Карамушка та ін.); активно досліджується проблема особистісної готовності майбутніх практичних психологів (Л.А.Ахтаєва, О.Ф.Бондаренко, Ф.Гоноболін, О.Г.Ковальов, Л.Кондрашова, Н.І.Пов'якель, В.В.Рибалка, Н.В.Чепелева, Т.С.Яценко); значну увагу у філософських, психологічних та педагогічних колах науковці приділяють сутності готовності, проблемі співвідношення різних видів готовності (О.Г.Асмолов, Б.Г.Ананьєв, Г.О.Балл, Л.І.Божович, Л.С.Виготський, М.І.Дьяченко, І.А.Зязюн, Л.Кандибович, Г.С.Костюк, С.Д.Максименко, В.О.Моляко, В.Ф.Моргун, В.В.Рибалка, С.Л.Рубінштейн, Н.В.Чепелева та багато інших); вивчаються теоретичні підходи щодо розуміння готовності психолога-практика у професійній діяльності (Ю.Є.Альошина, О.Ф.Бондаренко, С.В.Васьківська, П.П.Горностай, М.А.Гуліна, А.К.Дмитренко, Д.Крістенсен, Т.Крістіані, В.Г.Панок, В.Юстіцкіс та інші); готовність розглядається як наявність певних здібностей особистості (Б.Г.Ананьєв, С.Л.Рубінштейн); стійка властивість особистості (С.К.Шандрук); як стан особистості (Л.М.Мітіна); описується та активно розвивається динаміка становлення фахівця в процесі професійного зростання психолога (Л.П. Буєва, М.І. Дьяченко, Л.А.Кандибович, О.В. Киричук, М.Д.Левітов, В.Г.Панок, В.В.Рибалка).

Метою статті є теоретичний аналіз науково-методологічної літератури з проблеми формування готовності майбутніх психологів до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Поняття готовності почало з'являтися в науковій літературі на початку ХХ століття у зв'язку з потребою моделювання активності особистості в різних сферах життєдіяльності. В цей час науковці, насамперед, вчені-психологи (В.Томас, Ф. Знанецький, Г.Олпорт, Д. Кац, Г. Сміт та ін.) розглядали готовність як феномен соціально-ціннісної резистентності людини до зовнішніх і внутрішніх впливів оточуючого середовища в межах регуляції й саморегуляції поведінки людини [18]. Згодом поняття готовності було введено в теорію діяльності й розглядалося у зв'язку з емоційно-вольовим, інтелектуальним, морально-психологічним потенціалом особистості в майбутній професійній діяльності. Готовність стали визначати як показник саморегуляції й адаптації на різних етапах і рівнях протікання психічних процесів, які окреслюють поведінку особистості у площині фізіології, психіки, соціальної поведінки (М.І.Дьяченко, Л.А. Кандилович, А.Ф. Ліненко та ін.) [7].

У другій половині ХХ століття проблема готовності стала предметом розгляду у вітчизняній педагогічній науці і була представлена, насамперед, працями К.М. Дурай-Новакової, Г.С. Костюка, Н.В.Кузьміної, О.Г. Мороза, В.О.Сластьоніна, А.М. Щербакова та ін.

На основі аналізу теоретико-методологічної літератури можна зробити висновок, що одні науковці розглядають готовність як властивість, стійку характеристику особистості (В.О.Сластьонін), інші – як цілісний прояв особистості, що включає в себе теоретичну базу того чи іншого профілю, проєктуючі, конструктивні, комунікативні уміння, загальні та спеціальні здібності (В.Н.Куніцина), треті – як інтегральне поняття, яке характеризується складною динамічною структурою взаємопов'язаних особистісних компонентів: професійна спрямованість, здатність до самооцінки, потреба у професійному самовихованні (Н.В.Кузьміна).

М.І. Дьяченко та Л.А. Кандилович визначають готовність як вибіркочну, прогнозовану активність особистості на етапі її підготовки до діяльності; така активність виникає як результат визначення професійної мети на основі усвідомлених потреб і мотивів [6]. У такому разі формування готовності визначається як процес вироблення майбутнім фахівцем моделі майбутньої професійної діяльності залежно від отриманих у ході професійної

підготовки знань, умінь, навичок та сформованого рівня компетентності [16].

Аналіз готовності як комплексу здібностей представлений у працях таких відомих психологів, як Б.Г.Ананьєва, С.Л.Рубінштейна та інших науковців, які включають у структуру здібності, різноманітні властивості та якості особистості. Здібність виступає при цьому як більш загальна категорія у відношенні до цих властивостей та якостей.

О.Г.Ковальов, у свою чергу, розглядає готовність до діяльності як властивість особистості, яка включає в себе свідомість особистісної та суспільної значимості діяльності, позитивне ставлення до неї та здатність до її виконання. На думку вченого, проблема формування готовності особистості до майбутньої діяльності представлена моральною проблемою формування ставлення до трудової діяльності як суспільного обов'язку та особистого визнання. Готовність до праці в цьому плані включає морально-психологічний та професійний види готовності. При цьому морально-психологічна готовність до майбутньої діяльності автор бачить у якості складної структури, яка включає відповідний перелік компонентів: усвідомленість суспільної та особистісної значимості трудової діяльності, любов (радість, насолода) до праці, здібність трудитися в колективі[6].

Під психологічним станом готовності розуміється внутрішнє налаштування, пристосування можливостей особистості до успішних дій в даний момент. Тобто готовність до того чи іншого виду діяльності характеризується, перш за все, психологічним станом особистості, який проявляється безпосередньо перед початком діяльності, коли необхідно остаточно прийняти рішення про свою готовність до виконання поставленої задачі. Цей складний особистісний стан залежить від характеру майбутньої діяльності, від особистих якостей і властивостей людини (М.А.Гуліна, І.А.Зязюн, Н.В.Пророк). Він виникає на основі передбачення ситуації, майбутньої дії та характеризується налаштованістю й мобілізованістю психіки на подолання труднощів і перешкод, на досягнення певного результату. Отже, психічний стан готовності – це актуалізація та пристосування можливостей особистості для успішних дій в даній галузі [6; 14].

Головними науковими підходами до окреслення категорії готовності є психологічний, де готовність розглядається як особистісна характеристика, що передбачає здатність до адаптації та саморегуляції поведінки й розвитку, педагогічний, де готовність визначається як загальна характеристика розвитку, навчання і

виховання особистості у сфері освіти відповідно до соціального замовлення, професійно-педагогічний, де готовність визначається як характеристика результативності процесу професійної підготовки спеціалістів різних галузей знань [16].

До психологічної готовності відносяться такі складові – стійкі: професійно значущі якості, здібності, характер, досвід, і динамічні: усвідомлення завдань, умов, в яких буде відбуватися її виконання, визначення шляхів досягнення і т.д. На психологічну готовність впливають не лише стійкі психічні особливості, якості людини, а й ті конкретні умови, в яких здійснюється діяльність. До зовнішніх і внутрішніх умов, що обумовлюють психологічну готовність, слід віднести: зміст завдань, їх проблемність, новизну, творчий характер; середовище діяльності; особливості стимулювання дій і результатів; мотивацію, прагнення до досягнення того чи іншого результату; оцінку ймовірності його досягнення; самооцінка власної підготовленості; стан здоров'я і фізичне самопочуття; особистий досвід мобілізації сил на вирішення певних завдань; вміння контролювати і регулювати рівень свого стану готовності; уміння налаштовуватись, створювати оптимальні внутрішні умови для майбутньої діяльності (В.Г.Панок, В.В.Рибалка, Н.В.Чепелева) [16].

Існує два основних підходи до вивчення проблеми готовності. Одна з них може бути названа функціональна, інша – особистісна. Згідно першої, психологічна готовність розглядається у зв'язку з психічними функціями, формування яких вважається необхідним для досягнення високих результатів діяльності. Відносно другої – психологічна готовність розглядається у зв'язку з особистісними передумовами до успішної діяльності. Цей підхід передбачає удосконалення психічних процесів, станів і якостей особистості, необхідних для ефективної діяльності майбутнього психолога-практика [16].

Отже, можна зауважити, що психологічна готовність – це суттєва передумова цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості і ефективності. Вона допомагає майбутньому спеціалісту успішно виконувати свої обов'язки, вірно використовувати свої знання, досвід, особисті якості, зберігати самоконтроль і перебудовувати свою діяльність при появі непередбачуваних перешкод [1].

С.Д.Максименко, О.М.Пелех визначають психологічну готовність, як суттєву передумову цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості та ефективності. Вона допомагає людині успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, особистісні якості, зберігати самоконтроль і пе-

ребудувати свій спосіб дій при появі непередбачених перешкод [10, С. 68 – 72].

Е.П.Корабліна розуміє психологічну готовність як відносно стійкий стан, що визначається базовими (зокрема характерологічними) і програмованими (мотиваційними та інтелектуальними) властивостями особистості і проявляється в активно-позитивному відношенні до професії та в сформованій професійній самосвідомості [7].

П.П.Горностай вважає, що психологічна готовність особистості до професійної діяльності – це цілеспрямований вияв особистості, який включає систему професійних знань, навичок, умінь, потреб, мотивів, психологічних якостей, настанов і станів особистості, який дозволяє успішно включатися в професійну діяльність і виконувати її оптимальним для даної діяльності і даної особистості чином [4].

На підставі аналізу основних підходів до вивчення психологічної готовності особистості – функціонального (Н.Д.Левітов, В.Н.Пушкін) та особистісного (М.І.Дяченко, В.О.Моляко, В.В.Рибалка) – зроблено висновок про те, що дослідження психологічної готовності доцільно здійснювати в межах особистісного підходу, згідно з яким готовність розглядається як стійке системне утворення, що виникає в результаті підготовленості до реалізації певного виду активності [16].

Особистісна готовність студентів до професійної діяльності має складну динамічну структуру і є сукупністю інтелектуальних, рефлексивних і психофізіологічних компонентів у їх співвідношенні з проблемами суспільства [16].

М.Д.Левітов виділяв довготривалу й ситуативну готовність, яка залежить від вищої нервової діяльності, індивідуальних особливостей особистості та умов протікання діяльності. Готовність як тимчасовий стан поділяв на три види: звичну, підвищену та понижену. Стан звичної готовності буває у людини перед повсякденною, звичною роботою; стан підвищеної готовності викликаний новизною та творчим змістом роботи, нетрадиційним стимулюванням, гарним фізіологічним самопочуттям і так далі; стан пониженої готовності викликає у людини неадекватна емотивність особистості та характеризується незібраністю, розсіяністю уваги, помилковістю дій [5].

Ще одним видом готовності, який забезпечує оптимізацію фахової діяльності майбутнього психолога-практика є професійна готовність.

Професійна готовність студента – це особистісна якість і суттєва умова ефективності діяльності після закінчення вузу [15].

Під професійною готовністю розуміють інтегративне особистісне утворення, яке включає в себе професійну спрямованість, професійно-значущі якості, знання та уміння [15].

Психологічними умовами виникнення готовності до виконання конкретної навчальної чи трудової задачі є її розуміння, усвідомлення відповідальності, бажання добитися успіху, визначення послідовності та способів роботи [13].

На думку М.І.Дьяченка: «Одним із показників професійної готовності студента є професійна мобільність, яка залежить від підготовленості студента не до одного виду діяльності, а до різних» [6].

Професійна готовність студента допомагає молодому спеціалісту успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, зберігати самоконтроль і перебудовуватися при появі непередбачених перешкод [6;14].

Поряд з особистісною, психологічною та професійною готовністю психологи-дослідники виділяють акмеологічну готовність, яку характеризують як систему знань, умінь і навичок, які забезпечують майбутньому спеціалісту не тільки загальнопсихологічні знання, але й високий рівень професійної самосвідомості, вміння керувати своїми психічними станами [2, С 56 – 57].

Такі науковці, як К.О.Абульханова, О.О.Бодалєв, А.А.Деркач, Н.В.Кузьміна, Н.І.Пов'якель та інші, розробляють та успішно застосовують акмеологічний підхід у дослідженні проблем різноманітного характеру – формування професійної діяльності, особистісного розвитку, творчої самореалізації, оптимізації у різноманітних сферах соціальної практики та інших. У центрі акмеологічного дослідження знаходиться цілісний соціальний суб'єкт індивідуального чи групового характеру, який включений у всебічність реальних зв'язків і стосунків [16].

Прихильники акмеологічного підходу вказують на те, що однією із основних умов активізації особистісного потенціалу людини є її акмеологічна готовність, яка забезпечує оптимальні моделі самоорганізації життя та професійної діяльності. Обґрунтовуючи це тим, що одним із основних ідеологічних пріоритетів модернізації нашого суспільства є підвищення ролі професіоналізму спеціалістів у всіх сферах. Розвиток та ефективно використання людського ресурсу полягає у створенні соціокультурних, психологічних та організаційних умов для самореалізації кожною особистістю своїх потенційних можливостей (А.А.Деркач, Н.В.Кузьміна) [15].

Отже, дослідження акмеологічної готовності майбутніх практичних психологів обумовлено необхідністю розв'язання

невідкладних завдань, пов'язаних із ефективним використанням людського ресурсу високого рівня в практичній діяльності. Ці завдання є складовою та невід'ємною частиною основної практичної мети акмеологічної науки, спрямованої на виховання професіоналів і надання їм допомоги в досягненні вершин професійної майстерності [15].

Виходячи із вищевказаного визначення акмеологічної готовності, цінним є виділення особистісних і професійних критеріїв зрілості професійної особистості, тобто тих особистісних утворень, які переводять її в статус особистості професіонала.

Аналіз психолого-педагогічної літератури підводить до висновків, що акмеологічний, як і особистісний підходи, спрямовані на реалізацію принципу цілісності, оскільки акме людини (вищий прояв її професійного, особистісного самовираження та самоствердження), яке вивчається акмеологією, розуміється як гармонійна єдність психологічних і соціальних установок, у межах чого виявляється досяжною повнота буття в рамках індивідуального стану [3].

Особистісний підхід розглядає ознаки рівня готовності фахівця до професійної діяльності в ході підготовки спеціаліста, а в акмеологічному підході – це основа дослідження щодо вершинного, акмеологічного рівня розвитку особистості. Таким чином, особистісний та акмеологічний підходи до розвитку особистості мають тотожні суттєві ознаки і можуть бути об'єднані в єдиний методологічний підхід – особистісно-акмеологічний [12].

Концептуальна модель особистісно-акмеологічної готовності психолога-практика передбачає побудову готовності фахівця до професійної діяльності на основі сформованості на високому рівні трьох взаємопов'язаних між собою компонентів (особистісного, теоретичного і практичного) [15].

Особистісний компонент готовності психолога-практика до консультативної роботи включає в себе: адекватні соціально-психологічні настанови особистості в мотиваційній сфері щодо досягнення успіху, високий рівень розвитку професійного «Я» та особистісної зрілості (мотивації досягнення успіху, ставлення до свого «Я», почуття громадянського обов'язку, здатності до психологічної близькості з іншою людиною), адекватний рівень суб'єктивного контролю, самооцінки і самоповаги, високий рівень комунікативних і організаторських схильностей та розумових здібностей, емоційної стійкості та впевненості у собі, розвинуту емпатію, самостійність (незалежність суджень) [15].

Високий рівень сформованості теоретичного компонента готовності – це досконале володіння сукупністю психологічних і

спеціальних знань щодо консультативної роботи (основні теоретичні підходи і технології консультування, принцип гуманізації у загальноосвітній та професійній підготовці, закономірності й способи досягнення вершин професіоналізму і творчості, знання екзистенційних та особистісних проблем особистості, стратегій діяльності психологічної служби в різних видах надання психологічної допомоги) [15].

Сформованість практичного компонента готовності полягає у високому рівні прояву професійних умінь і навичок, тобто дій, які забезпечують успіх консультативної роботи (навички консультативної бесіди з клієнтом, психодіагностики проблемної особистості, уміння ефективною консультативною взаємодією з особистістю; володіння сучасними технологіями консультування; навички організації та проведення різних видів психологічного тренінгу як важливого етапу постконсультативного супроводу) [15].

Співставлення реально сформованих якостей психолога із показниками ідеальної моделі дозволяє визначити рівень його професійної компетенції та виробити стратегію просування до вершин професіоналізму, щодо оптимальної практичної діяльності.

Невіддільний від особистісного розвитку практичного психолога є професійний – в основі й того, й іншого знаходиться принцип саморозвитку, який детермінується у здатність особистості перетворювати власну життєдіяльність в предмет практичного перетворення, що призводить до вищої форми життєдіяльності особистості – творчої самореалізації [9].

Особистісно-акмеологічний підхід у нашому дослідженні має здійснюватися через сукупність принципів: вершинної орієнтації, системно-функціональний, рефлексивно-акмеологічний, комплексності у розумінні вивчення і формування готовності до професійної діяльності, особистісної зрілості майбутніх фахівців сфери надання психологічної допомоги особистості [15].

Висновки. Запропоновані вище погляди вчених і дослідників про наявність різноманітних підходів щодо визначення готовності пояснюються тим, що розглядаються різні види готовності, а також має значення і те, до якого конкретного виду діяльності належить готовність. Відповідно, при визначенні структури готовності до будь-якого виду діяльності необхідно враховувати специфіку самої діяльності й фактори, які впливають на структурні компоненти готовності. Реалізація принципів готовності передбачає створення цілісної концептуальної моделі, в якій вони взаємопов'язані та взаємозалежні. Ідеї цілісності, єдності особистісного та професійного розвитку людини є основою кон-

цепції готовності, де фактором розвитку є внутрішнє середовище особистості, її активність, потреба в самореалізації.

Список використаних джерел

1. Абрамова Г.С. Практикум по психологическому консультированию / Г.С.Абрамова. – 2-е издание. – М.: Издательский центр «Академия», 1996. – 128 с.
2. Акмеология: методология, методы и технологии: материалы научной сессии, посвященной 75-летию члена-корреспондента РАО, Президента МААН Н.В. Кузьминой / Под общей редакцией вице-президента МААН, заслуженного деятеля науки РФ, доктора психологических наук, профессора А.А. Деркача. – М.: РАГС, 1998. – 230 с.
3. Акмеологические проблемы подготовки преподавателей / Под ред. Н.В.Кузьминой. – М.-Шуя, 1999. – 199 с.
4. Горностай П.П. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный поход / П.П. Горностай, С.В. Васьковская. – К.: Наукова думка, 1995. – 128 с.
5. Деркач А.А. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма / А.А. Деркач, Н.В. Кузьмина. – М.: РАУ, 1993. – 23 с.
6. Дьяченко М.И. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко. – Мн: Харвест, 2001. – 576 с.
7. Кораблина Е.П. Психологическая помощь как профессиональная деятельность практического психолога / Е.П. Кораблина // Психологические проблемы самореализации личности / Под ред. Г.С.Никифорова, Л.А. Коростылёвой. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2001. – Вып. 5 – С. 171-182.
8. Линенко А.Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности : Дис. док. пед. наук. – К., 1996. – 371 с.
9. Марков С. Основні принципи творчої випереджальної вищої освіти / С.Марков // Науковий вісник Чернівецького університету: Педагогіка та психологія. –Чернівці: Рута, 2003. – Вип. 185.– С. 44-53.
10. Максименко С.Д. Фахівця потрібно моделювати (наукові основи готовності випускника педвузу до педагогічної діяльності) / С.Д. Максименко, О.М. Пелех. – К.: Рідна школа, 1994. – № 3-4. – С.68-72.
11. О подходах к исследованию структуры профессионально-педагогической деятельности / Под ред. Н.В.Кузьминой. – Л.: ЛГУ, 1972. – 182 с.

12. Панок В.Г. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. посібник / В.Г. Панок, Я.В. Чаплак, Д.Д. Романовська; за наук. редакцією В. Г. Панка. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 260 с.
13. Психологічне консультування: теорія та практика: навч.-метод. посібник / [В.Г.Панок, І.М. Зварич, Я.В. Чаплак, О.М.Чернописький]. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 272 с.
14. Соцька М. Оцінювання діяльності психолога закладу освіти / М. Соцька // Психолог. – К.: Видавничий дім «Шкільний світ», 2003. – №56. – С. 10-15.
15. Соціально-психологічні чинники самореалізації творчої індивідуальності у полікультурному світі: [монографія] / за наук. редакцією І.М.Зварича. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 656 с.
16. Чалак Я.В. Формування готовності майбутніх практичних психологів до консультативної взаємодії зі старшокласниками, схильними до правопорушень: монографія / Я. В. Чаплак, Н. В. Гаркавенко, І.І. Солійчук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 232 с.
17. Чаплак Я.В. Особистісно-акмеологічний підхід у формуванні готовності майбутніх практичних психологів до професійної діяльності [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.yanchaplak.com/ua/osobystisno-akmeolohichnyu-pidkhid-u-formuvanni-hotovnosti-maybutnikh-praktychnykh-psykholohiv-do-profesiynoyi-diyalnosti>
18. Хьелл Л. Теории личности. 3-е издание / Л. Хьелл. – СПб.: Питер, 2008. – 607 с.

The concept of professional awareness is a core point of actual research due to its relation to the process of formation of the future professionals in different fields. The article is aimed on the analysis of scientific-applied publications on the given issue. It can be stated that different views and approaches to the problem of the awareness definition exist because of the fact that different kinds of awareness are studied. We cannot avoid the peculiarities of the profession and the factors influencing the structure of the awareness type in question.

Keywords: awareness, future applied psychologists' professional awareness, psychological awareness, personal awareness, personal-acmeological model of awareness, ideal model of applied psychologist's activity.

Отримано: 21.10.2012 р.